CHRISTINA PIPER

1673 – 1752

Christina Piper, född Törne 1673 i Stockholm, död 1752 på Krageholms slott i Skåne, var en svensk företagsledare och entreprenör, gift med greve Carl Piper. Hon är främst känd i historien för sin verksamhet som godsägare och byggherre, men var under sin samtid även känd för sin politiska aktivitet under sin makes tid som en av Karl XII:s rådgivare. Christina Piper lät uppföra flera gods och grundade fyra fideikommisser. Hon betraktas som den skånska byggnadshistoriens viktigaste byggare. Christina Törne var äldsta barnet till den förmögna köpmannen Olof Hansson Törne. Ingenting är känt om hennes barndom. Hennes far adlades år 1698 och fick då namnet Törnflycht: Christina har ibland felaktigt kallats Törnflycht själv, trots att hon gifte sig åtta år innan hennes far hade fått det namnet, och alltså aldrig bar det själv. Hennes farmor tillhörde släkten Hising och var ättling till släktkrets från Bureätten.

Christina Piper blev mycket rik

Hon lät skydda egendomarna med ett fideikommiss. Flera tillgångar fördes in i det hägnet. Skattebefrielse vid arvsskiften och skingringsförbud i reglerna höll kvar egendomar inom Pipersläkten

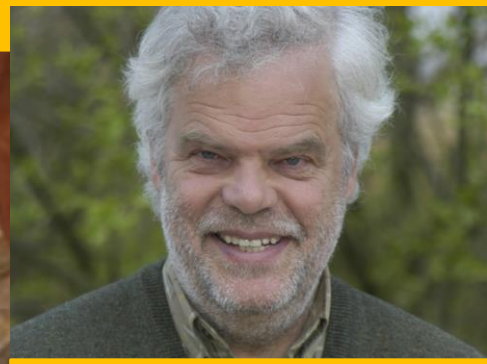

Carl Gustaf Eric Alfred Piper, född den 26 december 1946, är en svensk greve och godsägare, från födseln fideikommissarie till Högestad och Christinehof. Han är son till greveparet Carl och Marianne Piper samt dotterson till Jonte Hultkrantz.

Hennes farmor tillhörde släkten Hising och var ättling till ärkebiskop Petrus Kenicius släktkrets från Bureätten, och hennes mor Margareta Andersen ska enligt Anreps ättartavlor ha varit av skotsk adlig börd; Margareta Andersens far var handlande och brodern adlades med namnet Blixenstierna. Christina var syster till Olof Törnflycht och Michael Törnflycht, som båda blev friherrar 1719 och grevar 1731. Christina Törne var sjutton år när hon 13 februari 1690 gifte sig med den tjugosex år äldre greve Carl Piper i Storkyrkan i Stockholm. Hon blev stammoder till hela den svenska grevliga ätten Piper. Maken var styvbror till hennes far, och äktenskapet var arrangerat av deras familjer av ekonomiska skäl: i adliga och högborgerliga kretsar var det under denna tid vanligt att arrangera äktenskap mellan släktingar för att hindra förmögenheter att lämna släkten, särskilt som kvinnor enligt stadslagen hade lika arvsrätt med sina bröder.

Carl Piper, född 29 juli 1647 i Stockholm, död 29 maj 1716 i Nöteborg i Ryssland, var en svensk greve och statsman samt stamfader för den grevliga grenen av ätten Piper. Han var en av kung Karl XII:s närmaste rådgivare inom inrikes- och utrikespolitiska frågor.
Piper studerade på Uppsala universitet och inledde sin karriär som ämbetsman i Karl XI:s fältkansli och i Kammarkollegiet. För sitt arbete i Karl XI:s reduktioner utnämndes han 1689 till statssekreterare och kansliråd. Efter Karl XII:s trontillträde 1697 blev han utnämnd till kungligt råd och statsråd samt erhöll friherrlig och grevlig värdighet. I det stora nordiska kriget tjänade han som chef i Karl XII:s fältkansli och ansvarade för underhandlingarna med fiendeländerna Polen och Sachsen, vilket ledde till frederna i Warszawa och Altranstädt och till kung August II:s detronisering. År 1705 utnämndes han till överstemarskalk och räknades som Karl XII:s förste minister.

Han deltog i kungens fälttåg mot Ryssland men efter slaget vid Poltava 1709 råkade han i rysk fångenskap. Piper blev fängslad i Nöteborg, där han dog före fredsslutet.

Mutkolvar?

Både Carl och Christina Piper fick under sin samtid rykte om sig att ta emot mutor. Carl Piper brukade som regel avböja att ta emot några gåvor själv, men däremot hänvisade han till Christina och både uppmuntrade och accepterade att hon tog emot sådana. Christina besökte maken i fält vid två tillfällen. Under våren 1705, då Karl XII hade sin bas i Ravicz i Polen, besökte hon honom där och deltog liksom övriga svenska adelskvinnor där i baler och maskerader och mottagning hos den polske kungen. År 1709 tillhörde hon, tillsammans med Beata Sparre, Märta Berendes, Arvid Horn och överhovpredikanten domprost Molin, det hovparti som ledda av Carl Gyllenstierna medverkade till att Hedvig Eleonoras impopulära gunstlig Anna Catharina von Bärfelt avlägsnades från hovet.

Carl Piper tillfångatogs efter slaget vid Poltava 1709, något som utlöste panik i Stockholm, där Riksbanken tömdes. Carl Piper anklagades för att ha orsakat det misslyckade anfallet på Ryssland, och enligt både Danmarks och Frankrikes ambassadörer blev Christina Piper attackerad av rasande folkmassor och tvingades fly från Stockholm. Efter att hennes make blev tillfångatagen förlorade Christina Piper alla möjligheter att verka politiskt. Christina Piper fick ansvaret för familjens affärer när maken år 1700 lämnade landet tillsammans med Karl XII för att delta i stora nordiska kriget som chef för fältkansliet. När Carl Piper blev rysk krigsfånge 1709, skötte hon växlarna han skickade henne på utgifterna för både sig själv och andra svenska krigsfångar i Ryssland. Hon var också en av de största finansiärerna av det stora nordiska kriget, då hon upprepade gånger tvingades ge krigsbidrag. 1710 hade hon länge försökt vägra göra detta.

Slaget vid Poltava var ett fältslag som utkämpades vid staden Poltava i dagens Ukraina den 28 juni 1709 (enligt den svenska kalendern; 27 juni enligt den julianska och 8 juli enligt den gregorianska). Avgörande rysk seger Resultat Kapitulationen vid Perevolotjna

Under makens fångenskap fungerade hon som hans ombud under förhandlingarna för att få honom frisläppt, och deltog i förhandlingar och utväxling av ryska krigsfångar mot maken. 1714 kunde Carl Piper genom Gustaf Abraham Piper, som var mindre välbevakad, få fram ett meddelande till Christina att han på grund av svält hade utpressats av ryssarna till att skicka henne en växel som hon väntades utbetala till Ryssland: han bad henne att inte betala ut den, och att be Karl XII att förbjuda henne det för att slippa. Carl Piper avled 1716, och Christina lät då föra hem hans kvarlevor, som inte anlände förrän 1718 och året därpå organisera begravningen. Piper flyttade 1712 permanent från Stockholm. Den orsak hon uppgav var ekonomin: hon hade då sålt makens medaljer. Hon bosatte sig på Krageholms slott i Skåne, där hon bodde fram till sin död, med undantag av åren 1745-49, då hon levde på Hässelbyholm.

Krageholms gods ligger vid Svartåns utlopp ur Krageholmssjön, 8 kilometer norr om Ystad. Slottet består av en huvudlänga och två flyglar, omgivna av en vattenfylld vallgrav och park. I nuvarande stil är slottet från 1720-talet. Slottskyrkan är i barockstil.

Christinehof slott är beläget i Andrarums socken i Tomelilla kommun i Sverige. Slottet uppfördes av 1737 till 1740 av Christina Piper, änka till Karl XIIs minister Carl Piper, för att hålla kontroll på Andrarums alunbruk. Arkitekten Georg Mockelten anlitades för att uppföra slottet till en kostnad av 29 600 silverdaler vid ruinerna efter Jochum Becks gård från 1644. Christinehof slott har tre våningar och med två flyglar och är i nordtysk barockstil med grundplanet i senkarolinsk stil. Christina Piper gjorde 1747 slottet till fideikommiss för piperska släkten.

Även om Jochum stod nära den danska kungen Kristian IV tog det ända till oktober 1637 innan han fick de privilegiebrev som krävdes för att få utvinna det alun han hittat. När han startade upp alunbruket var han en av Skånes största och rikaste jordägare. En bit ifrån bruket byggde han ett korsvirkeshus. På grund av alla de krig som härjade under 1600-talet, inte mindre än nio stycken faktiskt, råkade Jochum så småningom i ekonomiska svårigheter och han dog utfattig i maj 1682. 1725 köpte Christina Piper (Törnflycht) (52) Andrarums alunbruk av Becks ättlingar. Alunbruket hade som sagt stora ekonomiska bekymmer men Christina satte bruket på fötter igen samt utökade verksamheten. Under hennes ledning tiodubblades produktionen och bruket blev nordens största industri och Andrum blev Skånes största industriort.

Christinehof slott är beläget i Andrarums socken i Tomelilla kommun i Sverige.

Eftersom hon behövde en bostad i närheten av alunbruket gav hon fortifikationsmästaren Georg Mochelten i uppgift att göra ritningar till ett elegant slott, som stod färdigbyggt 1740. Huset kallades för Andrarums gård och uppfördes en bit ifrån Jochums korsvirkeshus, som då var en ruin, och är en trevåningars byggnad med två flyglar. Några år senare utvidgades anläggningen med två flyglar som användes som stall och vagnsbod. Även ekonomibyggnader och en förvaltarbostad byggdes samt en stor park anlades. Troligen bodde inte Christina så mycket på slottet, som därmed inte blev lika rikt utsmyckat invändigt som till exempel Krageholm, där hon företrädesvis bodde. För att bevara godset i Piperska släkten stiftade Christina år 1747 fideikommiss av slottet. För många generationer framåt skulle sedan Christinehof länkas samman med Andrarums alunverk samt Högestad, Baldringe och Östra Torup.

Slagghögar

Andrarums alunbruk är en tidigare alunindustri vid Andrarum i Tomelilla kommun. Alunskiffer bröts på platsen och förädlades till alun. I de kambriska skiffrarna finns också kalk i form av orsten och på platsen fanns sedan gammalt ett kalkbruk. De kambriska skiffrarna är en av de äldsta fossilförande bergarterna och är idag främst av intresse för paleontologer. Stenbrottet i Andrarum är typlokal för ett flertal fossil och har således ett stort geologiskt bevarandevärde. Jochum Beck upptäckte alunförekomsten på sommaren 1635, men det dröjde till 7 oktober 1637 innan han fick kungligt (danskt) privilegiebrev för utvinningen och när Andrarums alunbruk 1643 var färdigt att tas i drift, anfölls Skåne av Sverige och bruket raserades. 1725 köptes bruket av Christina Piper. Hon byggde upp en omfattande verksamhet som under 1700-talet var en av de mera betydande industrierna i Sverige. Bredvid bruket anlade hon Christinehofs slott på 1730-talet.

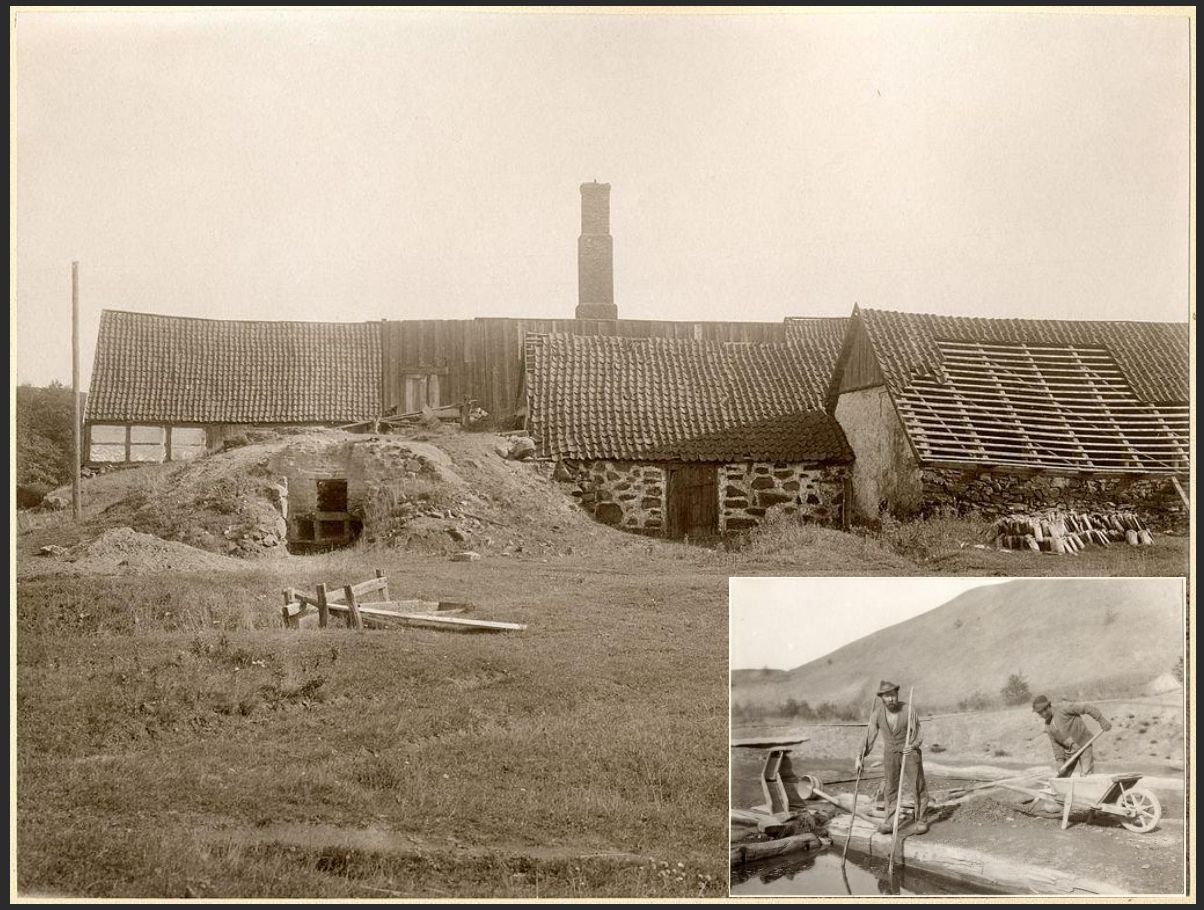

Pannhuset kring år 1900

Christina Piper instiftade år 1747 fyra fideikommisser. Hon skapade två åt sin son: det ena bestående av Andrarum, Torup, Högestad och Baldringe, och det andra av Engsö slott. Ett andra bestod av hennes morgongåva Sturefors slott och Viggbyholm åt dottersonen Nils Adam Bielke. Ett fjärde bestod av Hässelbyholm och det var en fideikommiss åt en kvinna (något som var ovanligt): hennes dotterdotter Eva Bielke.

Toppeladugårds slott

Christina Piper betraktas som den skånska byggnadshistoriens viktigare byggare. Bland hennes gods fanns Krageholm, som hon restaurerade, Björnstorp och Östra Torup. År 1725 köpte hon det krisdrabbade alunbruket i Andrarum och gjorde det till Skånes största företag med 900 anställda. Alun användes för färgning, garvning, pappersframställning, medicinska ändamål samt som bränsle. Hon uppförde Toppeladugård, skolor, ålderdomshem och sjukhus åt de anställda och ett privat myntverk för bruket: mynten präglades med "C.P." och var endast gångbara vid bruket. Socialvården bekostades till en del av en avgift som hon tog från de anställdas löner. Vid bruket lät hon också inrätta ett fängelse och ett tingshus. I brukets närhet anlitade hon Georg Mochelten år 1740 för uppföra slottet Christinehof.

Christina Piper fick åtta barn. De tre äldsta avled späda. Charlotta Christina gifte sig med **Ture Gabriel Bielke** och är stammoder till grevliga ätten Bielke nr 29, Hedvig Maria med Sten Arvidsson Natt och Dag och blev stammoder till friherrliga ätten Sture, Ulrika Eleonora var gift med Bengt Johansson Ribbing och är stammoder till friherrliga ätten Ribbing af Koberg, samt Sophia Carolina med Axel Löwen och är stammoder till grevliga ätten Löwen nr 84. Den ende sonen var Carl Fredrik Piper till Engsö.

Bengt Johansson Ribbing.

Alunframställningen krävde stora mängder bränsle. Genom en kunglig förordning 1686 blev de självägande bönderna inom en cirkel på två mils radie (36 000 alnar) skyldiga att avverka samt leverera avverkad skog till alunverket mot, som det hette, "skälig ersättning". Förordningen inskränkte även böndernas rätt att ha betesdjur i skogen. Ett tjugotal stenar sattes upp på vissa platser för att markera tvåmilsgränsen. Idag är platsen för 21 sådana gränsstenar ungefärligen kända, av vilka endast ett fåtal är återfunna. Förordningen upphävdes 1824

Alundsverket hade sin egen lagstiftning, skola, sjukstuga och ålderdomshem. Christina Piper lät även prägla egna mynt. Anställda fick lön i denna valuta som bara kunde användas för att köpa i Slottets eget Magasin. Lönerna var låga så de skuldsatte sig i butiken och kunde inte flytta. En sorts livegenskap uppstod som en effekt. Butikspriserna var även högre än i närligande externa butiker,

Uppgifterna om antalet sysselsatta vid bruket varierar. Å ena sidan kan det hävdas att merparten av dem som bodde i Andrarums socken, och åtskilliga i grannsocknarna, inte hade kunnat försörja sig på den magra åkermarken om det ej varit för brukets skull. Räknat så var det åtskilliga tusen personer som direkt eller indirekt fick sin utkomst från alunbruket under dess storhetstid. Å andra sidan var direkt sysselsatta med den egentliga alunframställningen räknade i hundratal, inte i tusental, och uppges till cirka 200 år 1776. Från mitten av 1800-talet började brukets lönsamhet försämras. Brytningen upphörde i början av 1900-talet, och bruket lades slutligen ned år 1912. Den totala produktionen 1682–1912 var 77 495 ton alun. Vedbrist var främsta orsaken till brukets tillbakagång och skiffern dög inte till bränsle. Vedkonsumtionen uppgick till ca 500 famnar (ca 1 500 m3) per panna och år. Under andra hälften av 1900-talet diskuterades möjligheterna att utvinna uran ur samma skiffrar.

Baldringe fideikommiss

Stiftades år 1747 av
Christina Törnflycht, f 1673, d 1752,
gift *Piper*, och har sedan innehafts:
1752–1770 av sonen, presidenten greve
Carl Fredrik Piper, f 1700, d 1770,
1770–1803 av sonen, överkammarherren greve
Carl Gustaf Piper, f 1737, d 1803,
1803–1850 av sonen, en av rikets herrar greve
Carl Claes Piper, f 1770, d 1850,
1850–1875 av sonen, kammarherren greve
Carl Erik Piper, f 1806, d 1875,
1875–1897 av brodern, hovstallmästaren greve
Claes Gustaf Fritz Piper, f 1807, d 1897,
1897–1899 av brorsonen, underlöjtnanten greve
Claes Gustaf Tom Piper, f 1846, d 1899,
1899–1910 av sysslingen, överhovstallmästaren greve
Erik Carl Alfred Piper, f 1834, d 1910,
1910–1923 av sonen, kammarherren greve
Erik Alfred Wolfgang von Haffner Piper, f 1858, d 1923,
1923–1939 av sonen, godsägaren greve
Erik Alfred Gustaf Piper, f 1891, d 1939,
1939–1946 av sonen, godsägaren greve
Carl Erik Gustaf Piper, f 1921, d 1946,
och sedan 1946 av sonen, godsägaren greve
Carl Gustaf Eric Alfred Piper, f 1946.

Godsägaren greve *Carl Piper*,
1946–

Greve Carl Piper

M2697 Suzuki förste ägare Carl Piper jag Köpte sedan av honom